

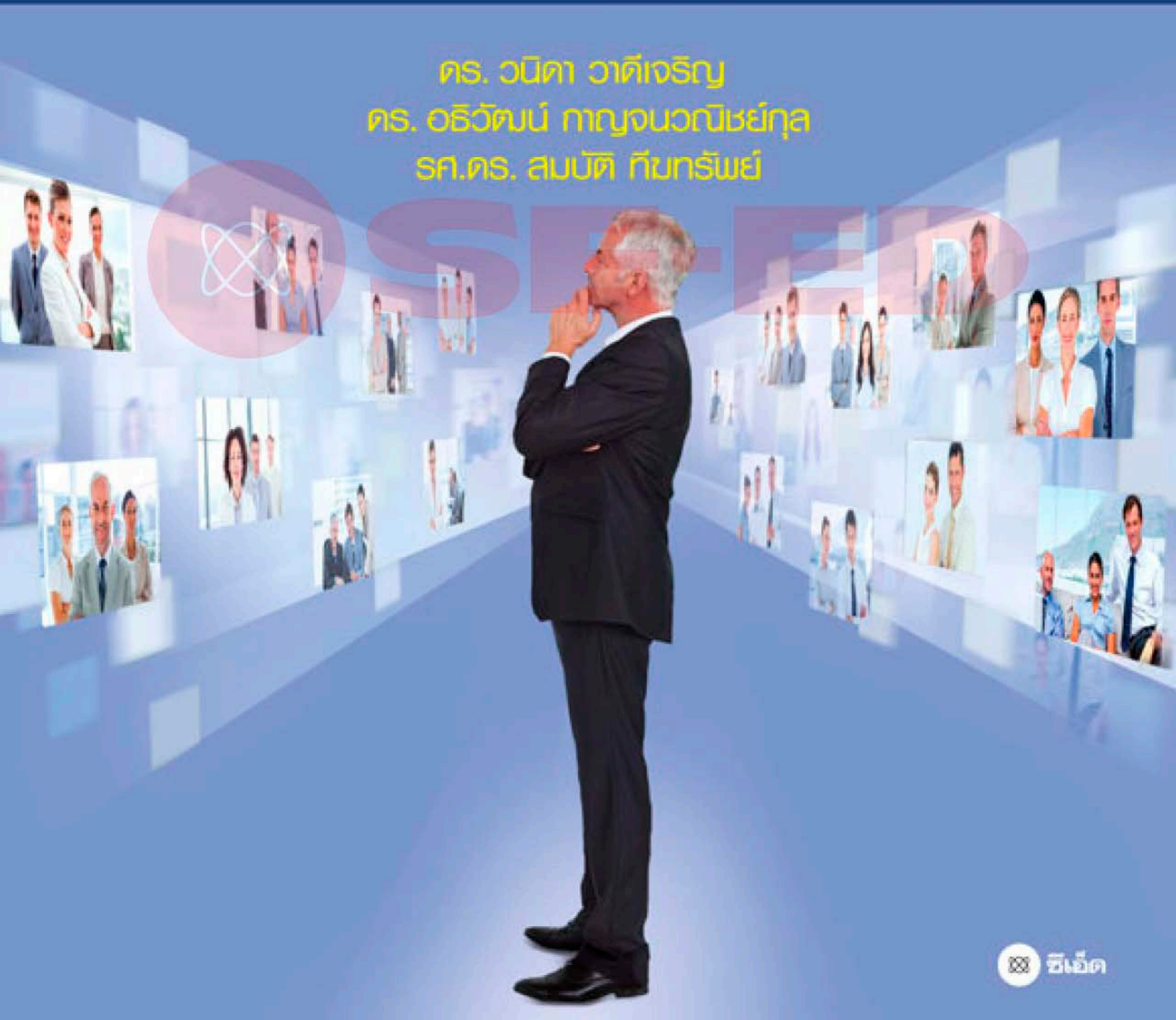
• เหมาะสำหรับนักศึกษาระดับปริญญาตรี และปริญญาโท

การจัดการ

ทรัพยากรมนุษย์

จากแนวคิด ทฤษฎี สู่ภาคปฏิบัติ

ดร. วณิดา วาดีเจริญ
ดร. อธิวัฒน์ กาญจนอนันต์กุล
รศ.ดร. สมบัติ กัษกรทรัพย์

การจัดการ ทรัพยากรมนุษย์

จากแนวคิด ทฤษฎี สู่ภาคปฏิบัติ

ดร. วนิดา วาตีเจริญ
ดร. อธิวัฒน์ กาญจนวนิชย์กุล
รศ. ดร. สมบัติ ทัชทรัพย์

SE-ED

บริษัท ซีเอ็ดยูเคชั่น จำกัด (มหาชน)
SE-EDUCATION PUBLIC COMPANY LIMITED

ค้นหาหนังสือที่ต้องการ (รวม e-book และสินค้าที่น่าสนใจ) ได้เร็ว ทันใจ

- บน PC และ Notebook ที่ www.se-ed.com
- สำหรับ SmartPhone และ Tablet ทุกยี่ห้อ ที่ <http://m.se-ed.com> (ผ่าน browser เข้าอินเทอร์เน็ตแล้วทำ Bookmark บนจอ Home จะใช้งานได้เหมือน App ทุกประการ) หรือติดตั้ง **SE-ED Application** ได้จาก **Play Store** บน **Android** (ใช้ได้ครบทุกฟังก์ชัน) หรือจาก **App Store** บน **iOS** (iPhone / iPad / iPod ยกเว้นการซื้อ e-book)

การจัดการทรัพยากรมนุษย์ จากแนวคิด ทฤษฎี สู่ภาคปฏิบัติ

โดย ดร. วนิตา วาตีเจริญ และคณะ

สงวนลิขสิทธิ์ในประเทศไทยตาม พ.ร.บ. ลิขสิทธิ์ © พ.ศ. 2556 โดย ดร. วนิตา วาตีเจริญ และคณะ
ห้ามคัดลอก ลอกเลียน ดัดแปลง ทำซ้ำ จัดพิมพ์ หรือกระทำการอื่นใด โดยวิธีการใดๆ ในรูปแบบใดๆ
ไม่ว่าส่วนหนึ่งส่วนใดของหนังสือเล่มนี้ เพื่อเผยแพร่ในสื่อทุกประเภท หรือเพื่อวัตถุประสงค์ใดๆ
นอกจากจะได้รับอนุญาต

ข้อมูลทางบรรณานุกรมของหอสมุดแห่งชาติ

วนิตา วาตีเจริญ.

การจัดการทรัพยากรมนุษย์ จากแนวคิด ทฤษฎี สู่ภาคปฏิบัติ. -- กรุงเทพฯ : ซีเอ็ดยูเคชั่น, 2556.

1. การบริหารงานบุคคล.

I. อธิวัฒน์ กาญจนวณิชย์กุล, ผู้แต่งร่วม. II. สมบัติ ทีฆทรัพย์, ผู้แต่งร่วม. III. ชื่อเรื่อง.

658.3

ISBN (e-book) : 978-616-08-1929-4

ผลิตและจัดจำหน่ายโดย

บริษัท ซีเอ็ดยูเคชั่น จำกัด (มหาชน)
SE-EDUCATION PUBLIC COMPANY LIMITED

อาคารทีซีไอเอฟ ทาวเวอร์ ชั้น 19 เลขที่ 1858/87-90 ถนนบางนา-ตราด แขวงบางนา
เขตบางนา กรุงเทพฯ 10260 โทรศัพท์ 0-2739-8000

[หากมีคำแนะนำหรือติชม สามารถติดต่อได้ที่ comment@se-ed.com]

คำนำ

การบริหารทรัพยากรมนุษย์ (Human Resources Management) นับว่าเป็นศาสตร์และศิลป์แห่งการบริหารธุรกิจที่สำคัญ และเป็นหนึ่งในศาสตร์วิชาที่ผู้บริหารธุรกิจจำเป็นต้องศึกษาเพื่อนำเอาหลักการแห่งทฤษฎีเข้ามาประยุกต์ใช้ในภาคปฏิบัติ เริ่มตั้งแต่การบริหารคนให้ถูกกับงาน การบริหารค่าตอบแทนให้สามารถจูงใจคนให้ทำงานตามวัตถุประสงค์ที่องค์กรตั้งไว้ การสร้างความยอมรับ ความศรัทธา ความรัก ความสามัคคี และความจงรักภักดีให้เกิดขึ้นกับคนภายในองค์กร สิ่งเหล่านี้เป็นหัวใจสำคัญของการบริหารจัดการทรัพยากรมนุษย์ อันเปรียบเสมือนการวางรากฐานที่สำคัญขององค์กร เพื่อเตรียมความพร้อมในการขับเคลื่อนองค์กรเข้าสู่การแข่งขันในสภาพแวดล้อมทางธุรกิจที่มีการเปลี่ยนแปลงอยู่ตลอดเวลา องค์กรที่มีความเข้มแข็งและมีทรัพยากรมนุษย์ที่มีประสิทธิภาพเท่านั้นที่จะสามารถยืนหยัด และเติบโตได้อย่างยั่งยืนภายใต้สภาพการแข่งขันทางธุรกิจที่นับวันจะมีความรุนแรงมากขึ้น หากองค์กรละเลยความสำคัญของการบริหารทรัพยากรบุคคล อาจส่งผลให้องค์กรประสบกับปัญหาการขาดแคลนทรัพยากรมนุษย์ที่มีประสิทธิภาพได้ในอนาคต ซึ่งเป็นสาเหตุสำคัญที่หยุดยั้งการเติบโตขององค์กร และอาจส่งผลให้องค์กรไม่สามารถยืนหยัดอยู่ได้ภายใต้สภาพแวดล้อมการแข่งขันทางธุรกิจในปัจจุบัน

ด้วยประสบการณ์ในการบริหารงานทั้งทางภาคธุรกิจ และภาคการศึกษา หนังสือ *การจัดการทรัพยากรมนุษย์ จากแนวคิด ทฤษฎี สู่อำนาจปฏิบัติ* เล่มนี้ครอบคลุมประเด็นสำคัญของการบริหารจัดการทรัพยากรมนุษย์สู่ความเป็นเลิศขององค์กร โดยได้หยิบยกกรณีศึกษาของบริษัทชั้นนำทั้งในและต่างประเทศเข้ามาประกอบไว้ เพื่อเป็นตัวอย่างและแนวทางในภาคปฏิบัติ นอกจากนี้ยังมีตัวอย่างแบบฟอร์มต่างๆ ในการบริหารงานบุคคล ได้แก่ แบบฟอร์มการจ้างงาน การบรรจุแต่งตั้ง การเลิกจ้าง และการลาออก ซึ่งสามารถนำไปเป็นตัวอย่างประยุกต์ใช้ภายในองค์กร โดยคณะผู้เขียนมีความประสงค์ว่า หนังสือเล่มนี้สามารถใช้ประกอบการเรียนการสอนให้แก่นักศึกษาในระดับอุดมศึกษา และใช้เป็นแนวทางในการบริหารจัดการทรัพยากรมนุษย์ในภาคปฏิบัติให้แก่ผู้

จัดการฝ่ายทรัพยากรมนุษย์ ผู้ประกอบการในภาคธุรกิจ และผู้บริหารองค์กรทั่วไปสามารถนำองค์ความรู้ที่ได้จากหนังสือเล่มนี้ไปประยุกต์ใช้ภายในองค์กรให้เกิดประโยชน์สูงสุด เพื่อสร้างความได้เปรียบในการแข่งขันให้กับองค์กรในอนาคต

สุดท้ายนี้ คณะผู้เขียนขอขอบพระคุณ ดร. บัญชา เกตุมณี อธิการบดีมหาวิทยาลัยธนบุรี และ ดร. อุไรรัตน์ แยมชุตติ รองอธิการบดีฝ่ายวิชาการ ที่ให้การสนับสนุน และส่งเสริมให้มีการตีพิมพ์ตำราประกอบการสอน และผลงานทางวิชาการอย่างต่อเนื่อง ซึ่งนับว่าเป็นหัวใจสำคัญของการพัฒนาคุณภาพการเรียนการสอนของมหาวิทยาลัย และเป็นพื้นฐานในการก้าวขึ้นสู่การเป็นมหาวิทยาลัยเอกชนชั้นนำของประเทศในอนาคต

ดร. วนิตา วาดิเจริญ

ดร. อธิวัฒน์ กาญจนวณิชย์กุล

คณะบริหารธุรกิจ

มหาวิทยาลัยธนบุรี

รศ.ดร. สมบัติ ทิมทรัพย์

คณะวิศวกรรมศาสตร์

มหาวิทยาลัยอีสเทิร์นเอเซีย

คำนิยม

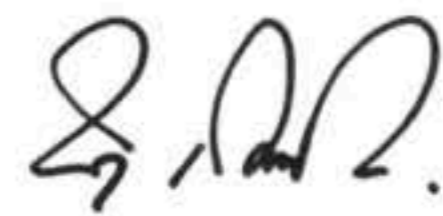
การพัฒนาองค์กรให้ดำรงอยู่อย่างยั่งยืนตลอดไป (Organization Sustainable) จะต้องเริ่มจากการสร้างทุนมนุษย์ (Human Capital) ซึ่งเป็นการวางรากฐานองค์กรให้แข็งแกร่งเพื่อรองรับการเติบโตอย่างแท้จริงในอนาคต กล่าวคือ องค์กรจะเติบโตอย่างยั่งยืนได้หรือไม่ ขึ้นอยู่กับบุคลากรมีสภาพเป็นทรัพย์สิน (Asset) หรือหนี้สิน (Debt) ขององค์กร หากบุคลากรทุกฝ่าย ทุกระดับ ยึดถือผลประโยชน์ส่วนรวมขององค์กรมากกว่าผลประโยชน์ของตนเอง ผลการปฏิบัติงานของบุคลากรในองค์กรจะกลายเป็นทรัพย์สิน ที่สามารถให้ผลตอบแทนมากกว่าทุนที่ลงไป โดยวัดได้จากผลประกอบการขององค์กร ซึ่งในระยะยาวบุคลากรเหล่านี้จะกลายเป็นทรัพย์สิน (Human Asset) ที่มีค่าขององค์กรในอนาคต ในทางตรงข้าม หากบุคลากรมีสภาพเป็นหนี้สินอันเป็นภาระที่องค์กรต้องแบกรับก็จะเป็นสัญญาณอันตรายต่อองค์กร และบุคลากรเหล่านั้นกำลังนำพาองค์กรไปสู่ความล้มละลายในที่สุด

ในโอกาสที่ ดร. วนิตา วาตีเจริญ และคณะ ได้เขียนหนังสือเรื่อง *การจัดการทรัพยากรมนุษย์ จากแนวคิด ทฤษฎี สู่ภาคปฏิบัติ* เพื่อใช้เป็นตำราเรียนประกอบวิชาการจัดการทรัพยากรมนุษย์ คณะบริหารธุรกิจ หรือคณะอื่นๆ ในระดับปริญญาตรี และปริญญาโท หนังสือเล่มนี้สามารถแบ่งออกได้เป็น 3 ส่วนคือ ส่วนแนวคิดด้านการจัดการทรัพยากรมนุษย์ จากในอดีตสู่ปัจจุบัน และแนวโน้มการบริหารทรัพยากรมนุษย์ในอนาคต ทฤษฎีการบริหารงานบุคคล และค่าตอบแทน นอกจากนี้ยังได้เสนอตัวอย่างในการนำเอาทฤษฎีไปใช้ในภาคปฏิบัติได้อย่างถูกต้อง และมีประสิทธิภาพ จุดเด่นของหนังสือเล่มนี้ที่สร้างความประทับใจให้แก่ผมคือ องค์กรประกอบของหนังสือที่ครอบคลุมเนื้อหาสำคัญของการจัดการทรัพยากรมนุษย์ การใช้ภาษาที่ง่ายต่อการทำความเข้าใจ ประกอบกับมีกรณีศึกษาทั้งในและต่างประเทศ ทำให้เห็นภาพการจัดการทรัพยากรมนุษย์ได้อย่างชัดเจน ซึ่งเป็น

ประโยชน์ต่อผู้อ่าน ดังนั้นผมจึงมีความเชื่อมั่นเป็นอย่างยิ่งว่า หนังสือเล่มนี้จะสามารถแนะแนวทางการบริหารทรัพยากรมนุษย์ให้เกิดประโยชน์สูงสุดแก่ผู้อ่าน และเป็นการยกระดับการเรียนการสอนของมหาวิทยาลัยธนบุรีให้เป็นที่ยอมรับในระดับสากล อันนำมาสู่ความภาคภูมิใจของชาวธนบุรี ซึ่งนับว่าเป็นเรื่องที่น่าชื่นชมยินดีเป็นอย่างยิ่ง

ในฐานะอธิการบดี มหาวิทยาลัยธนบุรี ผมขอขอบคุณ ดร. วนิดา วาตีเจริญ และคณะ ในความพากเพียรพยายามถ่ายทอดความรู้ และประสบการณ์ออกมาเป็นหนังสือที่มีคุณภาพได้สำเร็จ และผมหวังเป็นอย่างยิ่งว่าจะได้เห็นผลงานใหม่ทางวิชาการทั้งภาคภาษาไทย และภาษาต่างประเทศ อย่างต่อเนื่องต่อไป

ดร. บัญชา เกิดมณี

อธิการบดี มหาวิทยาลัยธนบุรี

สารบัญ

บทที่ 1	การจัดการทรัพยากรมนุษย์สู่ความเป็นเลิศขององค์กร.....	11
1.1	แนวคิดเกี่ยวกับการจัดการทรัพยากรมนุษย์	11
1.2	วิวัฒนาการของการจัดการทรัพยากรมนุษย์	14
1.3	การจัดการทรัพยากรมนุษย์ในยุคแห่งเทคโนโลยี และนวัตกรรม	18
1.4	การจัดการทรัพยากรมนุษย์สู่ความเป็นเลิศขององค์กร	19
1.5	บทสรุป	24
	แบบฝึกหัดท้ายบท	26
บทที่ 2	การวิเคราะห์งาน	27
2.1	ความหมายและความสำคัญของการวิเคราะห์งาน	27
2.2	กระบวนการวิเคราะห์งาน	28
2.3	การนำผลการวิเคราะห์งานไปใช้	30
2.4	บทบาท หน้าที่ และความสำคัญของนักวิเคราะห์งาน	38
2.5	บทสรุป	40
	แบบฝึกหัดท้ายบท	41
บทที่ 3	การวางแผนทรัพยากรมนุษย์.....	43
3.1	ความสำคัญของการวางแผนทรัพยากรมนุษย์	43
3.2	ความหมายของการวางแผนทรัพยากรมนุษย์	43
3.3	กระบวนการในการวางแผนทรัพยากรมนุษย์	45
3.4	การคาดการณ์ความต้องการด้านทรัพยากรมนุษย์	48
3.5	บทสรุป	55
	แบบฝึกหัดท้ายบท	58

บทที่ 4	การสรรหาและการคัดเลือกบุคลากร.....	61
	4.1 การสรรหาและคัดเลือกบุคลากร	61
	4.2 กระบวนการสรรหาและคัดเลือกบุคลากร	63
	4.3 บทสรุป	75
	แบบฝึกหัดท้ายบท	79
บทที่ 5	การบรรจุแต่งตั้ง	81
	5.1 การทดลองงาน	81
	5.2 การปฐมนิเทศ	86
	5.3 ตำแหน่งงานและการเปลี่ยนตำแหน่งงาน	90
	5.4 การออกจากงาน	100
	5.5 บทสรุป	103
	แบบฝึกหัดท้ายบท	104
บทที่ 6	การพัฒนาทรัพยากรมนุษย์และการฝึกอบรม.....	105
	6.1 ความสำคัญและวัตถุประสงค์ของการฝึกอบรม	105
	6.2 วิธีการฝึกอบรม	108
	6.3 กระบวนการฝึกอบรมและพัฒนา	111
	6.4 หน้าที่ของผู้รับผิดชอบการฝึกอบรม	115
	6.5 การประเมินผลการฝึกอบรม	116
	6.6 บทสรุป	119
	แบบฝึกหัดท้ายบท	121
บทที่ 7	การประเมินผลการปฏิบัติงาน	123
	7.1 วิวัฒนาการและความเป็นมาของการประเมินผลการปฏิบัติงาน	123
	7.2 ความหมาย ความสำคัญ และวัตถุประสงค์ของการประเมินผลการปฏิบัติงาน	125
	7.3 หลักการประเมินผลการปฏิบัติงาน	127
	7.4 เอกสารที่ใช้ประกอบการประเมินผลการปฏิบัติงาน	128
	7.5 วิธีการประเมิน	130
	7.6 กระบวนการประเมินผลการปฏิบัติงาน	140
	7.7 การนำผลการปฏิบัติงานไปใช้ประโยชน์	142
	7.8 บทสรุป	143
	แบบฝึกหัดท้ายบท	144
บทที่ 8	การบริหารค่าตอบแทน.....	145
	8.1 การบริหารค่าตอบแทน	145
	8.2 องค์ประกอบของค่าตอบแทน	148

8.3 การบริหารค่าตอบแทนที่มีประสิทธิภาพ	150
8.4 ทฤษฎีเกี่ยวกับการบริหารค่าตอบแทน	151
8.5 การจ่ายค่าตอบแทนแบบจูงใจ	156
8.6 การบริหารค่าตอบแทนในรูปของสวัสดิการ	160
8.7 บทสรุป	161
แบบฝึกหัดท้ายบท	163
บทที่ 9 การพัฒนาความก้าวหน้าทางอาชีพ.....	165
9.1 ความสำคัญของการพัฒนาอาชีพ	165
9.2 วัตถุประสงค์ของการพัฒนาอาชีพ	166
9.3 องค์ประกอบสำคัญในการพัฒนาอาชีพ	168
9.4 ผู้มีส่วนเกี่ยวข้อง และรับผิดชอบในการพัฒนาอาชีพ	173
9.5 กระบวนการสำคัญในการพัฒนาอาชีพ	175
9.6 การวางแผนอาชีพ	177
9.7 บทสรุป	179
แบบฝึกหัดท้ายบท	180
บทที่ 10 วินัยและการดำเนินการทางวินัย.....	181
10.1 วินัยองค์การ	181
10.2 องค์ประกอบของวินัย	183
10.3 วัตถุประสงค์ของวินัย	184
10.4 ระบบวินัยขององค์การ	185
10.5 การดำเนินการทางวินัย	188
10.6 ปัญหาทางวินัย	192
10.7 ปัจจัยที่ต้องพิจารณาดำเนินการทางวินัย	193
10.8 บทสรุป	197
แบบฝึกหัดท้ายบท	198
บทที่ 11 แรงงานสัมพันธ์.....	190
11.1 แรงงานสัมพันธ์	190
11.2 วิวัฒนาการและความสำคัญของระบบแรงงานสัมพันธ์ในประเทศไทย	200
11.3 สหภาพแรงงาน	202
11.4 วัตถุประสงค์ในการจัดตั้งสหภาพแรงงาน	205
11.5 พระราชบัญญัติแรงงานสัมพันธ์ (พ.ศ. 2518)	205
11.6 บทสรุป	219
แบบฝึกหัดท้ายบท	220

บทที่ 12 กฎหมายแรงงาน.....	221
12.1 ความสำคัญของกฎหมายแรงงาน	221
12.2 ประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ว่าด้วยการจ้างแรงงาน	222
12.3 พระราชบัญญัติคุ้มครองแรงงาน พ.ศ. 2541	224
12.4 พระราชบัญญัติประกันสังคม พ.ศ. 2533	229
12.5 พระราชบัญญัติจัดตั้งศาลแรงงาน และวิธีพิจารณาคดีแรงงาน พ.ศ. 2522	237
12.6 บทสรุป	238
แบบฝึกหัดท้ายบท	239
บทที่ 13 สุขภาพและความปลอดภัยในการทำงาน	241
13.1 ความสำคัญของสุขภาพและความปลอดภัยในการทำงาน	241
13.2 อุบัติเหตุที่เกิดจากการทำงาน	243
13.3 หลักการป้องกันอุบัติเหตุ	247
13.4 บทบาทของหน่วยงานด้านความปลอดภัยในองค์กร	249
13.5 บทบาทของภาครัฐในการช่วยเหลือลูกจ้างที่ประสบอุบัติเหตุในการทำงาน	252
13.6 แนวทางปฏิบัติในการป้องกันอุบัติเหตุ	256
13.7 บทสรุป	260
แบบฝึกหัดท้ายบท	261
บทที่ 14 บทบาทและหน้าที่ของการจัดการทรัพยากรมนุษย์ยุคใหม่	263
14.1 บทบาทและหน้าที่ของผู้ประกอบการยุคใหม่	263
14.2 บทบาทและหน้าที่ของผู้จัดการทรัพยากรมนุษย์ยุคใหม่	266
14.3 พันธกิจของการจัดการทรัพยากรมนุษย์ยุคใหม่	270
14.4 แนวโน้มการบริหารทรัพยากรมนุษย์ในอนาคต	284
14.5 บทสรุป	286
แบบฝึกหัดท้ายบท	288
บรรณานุกรม	289

บทที่

1

การจัดการทรัพยากรมนุษย์ สู่ความเป็นเลิศขององค์กร

1.1 แนวคิดเกี่ยวกับการจัดการทรัพยากรมนุษย์

การจัดการทรัพยากรมนุษย์สู่ความเป็นเลิศขององค์กร (Human Resources Management towards Excellent Organization Building) การจัดการทรัพยากรมนุษย์เป็นศาสตร์ที่ว่าด้วยการจัดสรรทรัพยากรบุคคลให้เกิดประโยชน์ และมีประสิทธิภาพสูงสุด โดยพัฒนามาจากการบริหารงานบุคคล (Personal Management) ซึ่งเป็นแนวคิดที่ว่าด้วยเรื่องการรับบุคลากรเข้าทำงาน การดูแลบุคลากรระหว่างการปฏิบัติงาน อันได้แก่ การเข้างาน การขาด การลา การมา และการจ่ายค่าตอบแทน แนวคิดการบริหารงานบุคคลในอดีตมองบุคลากรขององค์กรเป็นการจ้างงานและการทำงานตอบแทนซึ่งกันและกันเท่านั้น ปัจจุบันแนวคิดเรื่องการบริหารงานบุคคลได้พัฒนามาเป็นการจัดการทรัพยากรมนุษย์ (Human Resources Management) ซึ่งใช้แนวคิดว่าคุณค่าของบุคลากรในองค์กรเป็นเสมือนทรัพย์สินประเภทหนึ่งขององค์กรที่ต้องได้รับการดูแลเอาใจใส่ จ่ายค่าตอบแทน ให้รางวัลและสวัสดิการ โดยเน้นการดึงและพัฒนาศักยภาพของบุคคลมาใช้ให้เหมาะกับงาน มีการพัฒนาแนวคิดนี้ไปสู่การจัดการทรัพยากรมนุษย์เชิงกลยุทธ์ที่มุ่งพัฒนา เสริมสร้าง และกระตุ้นให้บุคลากรเกิดความรัก ความศรัทธา และมุ่งมั่นทุ่มเททำงานให้กับองค์กร สนับสนุนให้บุคลากรเรียนรู้อย่างต่อเนื่อง มีส่วนร่วมในการเสนอแนะแนวคิดที่สร้างสรรค์ อันก่อให้เกิดนวัตกรรมใหม่ขึ้น สิ่งเหล่านี้จะเป็นกำลังผลักดันและเสริมสร้างความเข้มแข็งให้กับองค์กร ซึ่งยากต่อการลอกเลียนแบบ และสร้างความได้เปรียบในการแข่งขันระยะยาว

1.1.1 ความแตกต่างระหว่างการจัดการทรัพยากรมนุษย์และ การบริหารงานบุคคล

การจัดการทรัพยากรมนุษย์และการบริหารงานบุคคลเป็นกระบวนการว่าด้วยการมอบหมายหน้าที่ตามโครงสร้างขององค์กรให้กับบุคลากรที่ผ่านการคัดเลือก ตามขั้นตอนและนโยบายที่องค์กรกำหนด ในขณะที่การบริหารงานบุคคลหมายถึงการบริหารจัดการหรือกำกับดูแลเกี่ยวกับหน้าที่ของบุคลากรที่พึงปฏิบัติตามวัตถุประสงค์ที่องค์กรวางไว้ ในทศวรรษที่ 1980 เริ่มมีการใช้แนวคิด “การจัดการทรัพยากรมนุษย์” แทนที่ “การบริหารงานบุคคล” ในอดีตองค์กรมองบุคลากรว่าเป็นเพียงปัจจัยการผลิตเท่านั้น ในขณะที่ปัจจุบันการจัดการทรัพยากรมนุษย์มีมุมมองในด้านของบุคลากรว่าเป็นทรัพยากรบุคคลที่มีคุณค่าขององค์กร ไม่ใช่ปัจจัยการผลิตที่สามารถลดต้นทุนได้ การบริหารงานบุคคลในอดีตจะเน้นการเจรจาต่อรอง และข้อตกลงร่วมในการจ้างงาน แต่การจัดการทรัพยากรมนุษย์จะเน้นในเรื่องระบบการจัดการคุณภาพโดยรวม (Total Quality Management; TQM) ซึ่งเป็นกลไกสำคัญที่เปิดโอกาสให้บุคลากรมีส่วนร่วมในการทำงานที่เกี่ยวข้องกับหน้าที่ของตน ผู้บริหารจะต้องดูแลและพัฒนาความสามารถของบุคลากรอย่างเป็นระบบต่อไปในอนาคต

นอกจากนี้การบริหารงานบุคคลในอดีตยังให้ความสนใจในเรื่องความพึงพอใจในงานตลอดจนขวัญและกำลังใจในการทำงาน ในขณะที่ปัจจุบันการจัดการทรัพยากรมนุษย์ให้ความสนใจเรื่อง “บรรยากาศการทำงานในองค์กร” และ “วัฒนธรรมองค์กร” ส่วนการบริหารงานบุคคลจะใช้การกำหนดลักษณะงาน (Job Description) เป็นพื้นฐานในการสรรหา ฝึกอบรม และประเมินผล การปฏิบัติงานเป็นรายบุคคล ซึ่งต่างจากการจัดการทรัพยากรมนุษย์ที่เน้นการทำงานเป็นกลุ่ม โดยเชื่อว่าการทำงานเป็นกลุ่มจะช่วยส่งเสริมศักยภาพโดยรวมขององค์กร อันนำไปสู่ประสิทธิผลในการปฏิบัติงาน การบริหารงานบุคคลจะเน้นเรื่องการฝึกอบรม การเรียนรู้ทักษะที่จำเป็นต่อการทำงาน ในขณะที่การจัดการทรัพยากรมนุษย์มุ่งเน้นการพัฒนาศักยภาพของบุคลากรระยะยาวด้วยการฝึกอบรมและวิธีการอื่น เช่น การหมุนเวียนงาน การสอนงาน การมอบอำนาจการตัดสินใจ และการให้ทุนการศึกษาต่อ เป็นต้น

ศาสตราจารย์สโตเรย์ (Storey) ระบุคุณลักษณะของการจัดการทรัพยากรมนุษย์ประกอบด้วย

1. การจัดการทรัพยากรมนุษย์มีการเชื่อมโยงกับยุทธศาสตร์หรือกลยุทธ์ระดับองค์กรอย่างชัดเจน

2. การจัดการทรัพยากรมนุษย์มุ่งเน้นให้บุคลากรมีศรัทธาและความเชื่อมั่นในบทบาทและหน้าที่มากกว่าตามข้อบังคับหรือแนวทางที่ผู้บริหารกำหนดแต่เพียงฝ่ายเดียว
3. การจัดการทรัพยากรมนุษย์มุ่งเน้นการบูรณาการในการกำหนดและดำเนินนโยบาย
4. การจัดการทรัพยากรมนุษย์เน้นบทบาทของผู้บริหารในสายงานหลักขององค์กรในการบริหารจัดการบุคลากรภายใต้การบริหารงานของตน

1.1.2 ประสิทธิภาพของการบริหารงานบุคคลและประสิทธิภาพของการจัดการทรัพยากรมนุษย์

ประสิทธิภาพของการบริหารงานบุคคลยึดกำลังคนเป็นศูนย์กลาง โดยให้ความสนใจในการสรรหา การฝึกอบรม การจ่ายค่าตอบแทน การอธิบายถึงความคาดหวังของฝ่ายบริหาร การแสดงความชอบธรรมจากการตัดสินใจของฝ่ายบริหาร การตอบสนองความต้องการของพนักงานเฉพาะที่เกี่ยวข้องกับงาน การจัดการกับปัญหาแรงงานสัมพันธ์ และการปรับเปลี่ยนการบริหารเพื่อป้องกันปัญหาที่อาจเกิดขึ้นจากความไม่พอใจของพนักงาน (Torrington and Hall, 1991) หรืออาจกล่าวได้ว่าการจัดการทรัพยากรมนุษย์ยึดมั่นในปรัชญาบนพื้นฐานของหลัก 4 ประการ อันประกอบด้วย

1. ทรัพยากรมนุษย์คือสินทรัพย์ที่สำคัญที่สุดขององค์กร และเป็นปัจจัยสำคัญต่อประสิทธิผลในการดำเนินงานขององค์กร
2. ความสำเร็จขององค์กรมีโอกาสที่จะเกิดขึ้นได้ หากมีการเชื่อมโยงนโยบายทรัพยากรมนุษย์กับแผนกลยุทธ์ขององค์กร
3. วัฒนธรรมองค์กร ค่านิยมร่วม บรรยากาศการทำงานในองค์กรและพฤติกรรมกรรมการจัดการ มีผลอย่างยิ่งต่อการบรรลุความเป็นเลิศ ดังนั้นจึงจำเป็นต้องมีการจัดการวัฒนธรรมองค์กร ซึ่งต้องอาศัยความพยายามอย่างต่อเนื่อง เริ่มจากผู้บริหารระดับสูงต้องเป็นแบบอย่างที่ดีเพื่อให้ค่านิยมร่วมเป็นที่ยอมรับและได้รับการประพฤติปฏิบัติโดยสมาชิกในองค์กร
4. การมีส่วนร่วมของบุคลากรจำเป็นต้องใช้ความพยายามอย่างต่อเนื่องเพื่อให้บุคลากรมีความยึดมั่นในวัตถุประสงค์ร่วมขององค์กร (Armstrong, 1992)

1.2 วิวัฒนาการของการจัดการทรัพยากรมนุษย์

วิวัฒนาการของการจัดการทรัพยากรมนุษย์จากอดีตถึงปัจจุบันแบ่งออกเป็น 5 ยุค ได้แก่

1.2.1 ยุคก่อนการปฏิวัติอุตสาหกรรม

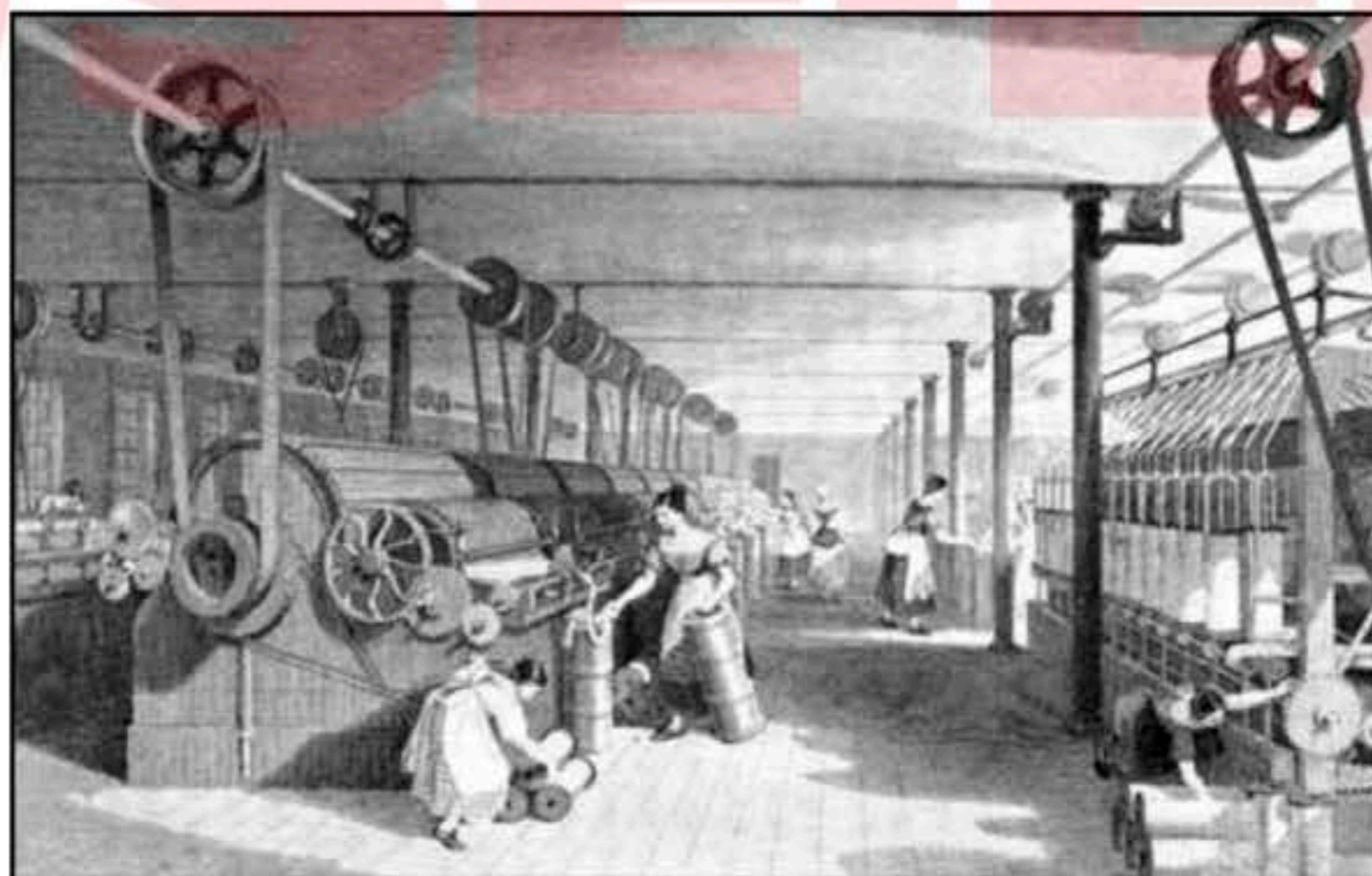
แนวคิดเกี่ยวกับการจัดการทรัพยากรมนุษย์จัดว่าเป็นศาสตร์ทางสังคมที่มีวิวัฒนาการมา นับตั้งแต่มนุษย์เริ่มรู้จักแสวงหาทรัพยากรธรรมชาติ เพื่อตอบสนองความต้องการพื้นฐานของตนเอง เช่น ปัจจัย 4 อันประกอบด้วย อาหาร เครื่องนุ่งห่ม ยารักษาโรค และที่อยู่อาศัย ปัจจัยเหล่านี้เป็นพื้นฐานสำคัญในการดำรงชีวิต ที่สะท้อนให้มนุษย์รู้จักหน้าที่ของตนเองเพื่อดำรงไว้ซึ่งความอยู่รอด จากนั้นมนุษย์จึงแสวงหาความถนัดและความชอบของตนเอง จนเกิดเป็นแนวคิดในเรื่องการแบ่งงานกันทำบนพื้นฐานความถนัดและความชอบของปัจเจกบุคคล ซึ่งแนวคิดนี้มีความเชื่อที่ว่า การจะเพิ่มผลผลิตโดยรวมได้นั้น จะต้องแบ่งงานกันทำตามความสามารถและความถนัด จึงทำให้เกิดศาสตร์การจัดการทรัพยากรมนุษย์ขึ้น เมื่อ 120 ปีก่อนคริสต์ศักราช ประเทศจีนเป็นประเทศแรกที่มีการใช้ระบบสรรหาและสอบคัดเลือกบุคคลเข้ารับราชการ โดยกำหนดให้ผู้ที่สอบได้คะแนนสูงเข้ารับราชการก่อนตามลำดับ ในสมัยกรุงศรีอยุธยาที่มีการสรรหาทหารเข้าสังกัด โดยมีการให้ค่าตอบแทนในลักษณะเดียวกัน

1.2.2 ยุคต้นของการปฏิวัติอุตสาหกรรม

สภาพสังคมในยุคเริ่มต้นของการปฏิวัติอุตสาหกรรมมีการเปลี่ยนแปลงทางเศรษฐกิจ สังคม และวัฒนธรรม มีการติดต่อซื้อขายระหว่างประเทศ ส่งผลให้ภาคครัวเรือนในยุคหนึ่ง มีความต้องการบริโภคสินค้ามากขึ้น โดยเฉพาะสินค้าประเภทสิ่งทอ เครื่องหนัง เครื่องแก้วและเซรามิก ทำให้ภาคการผลิตสินค้าดังกล่าวต้องการปัจจัยด้านแรงงานมาใช้ในการผลิตมากขึ้น เพื่อตอบสนองความต้องการของภาคครัวเรือน แรงงานในยุคนี้มีวิวัฒนาการมาจากแรงงานในครอบครัว หรือกล่าวอีกนัยหนึ่งคือ ภาคอุตสาหกรรมในครัวเรือนนั่นเอง แต่ละครอบครัวจะผลิตสินค้าประเภทที่ตนเองชำนาญ เช่น ครอบครัวช่างฝีมือ (ได้แก่ ช่างโลหะ ช่างทอผ้า ช่างรองเท้า และช่างแกะสลัก เป็นต้น) ครอบครัวเหล่านี้เปรียบเสมือนเจ้าของกิจการ ทำหน้าที่ผลิตสินค้าออกสู่ตลาด นับว่าเป็นจุดเริ่มต้นของภาคธุรกิจ ในสมัยนั้น เมื่อกิจการมีขนาดใหญ่ขึ้นก็ย่อมต้องการแรงงานมากขึ้น จึงเป็นจุดเริ่มต้นของการรับคนงานเข้ามาฝึกอบรม โดยเจ้าของกิจการเป็นผู้ฝึกอาชีพให้ จึงเป็นที่มาของบุคลากร 2 ประเภท ได้แก่ ผู้ฝึกงาน คือเจ้าของกิจการ และผู้เข้ารับการฝึกงาน โดยผู้เข้ารับ

การฝึกงานจะทำงานเพื่อแลกกับการเรียนรู้และการฝึกอบรมเป็นช่างฝีมือ ค่าตอบแทนที่ได้รับจะขึ้นอยู่กับความพอใจของทั้งสองฝ่าย บางที่อาจตอบแทนเพียงแค่นี้ที่พักและอาหารเท่านั้น

จากลักษณะการผลิตสินค้าภาคครัวเรือนตามที่แต่ละครอบครัวมีความชำนาญ เพื่อตอบสนองความต้องการของตลาดก็เริ่มมีการคัดเลือกบุคลากรเข้ารับการฝึกอบรม มีการพัฒนาระบบงานและผลิตช่างฝีมือออกสู่ตลาดแรงงาน เริ่มมีระบบการจ้างงาน การเจรจาเรื่องค่าตอบแทนถือเป็นจุดเริ่มต้นของ “การจัดการทรัพยากรมนุษย์” จากนั้นจึงพัฒนาระบบการบริหารจัดการเพื่อให้บุคลากรปฏิบัติหน้าที่ได้อย่างมีประสิทธิภาพและเป็นระบบมากขึ้น รวมถึงการพัฒนาระบบการผลิตในระบบโรงงานที่ใช้แรงงานคนด้วย ปัจจัยในการสรรหาและคัดเลือกบุคลากรเข้าทำงานในโรงงาน พิจารณาจากทักษะการเป็นช่างฝีมือเป็นหลัก ก่อนที่จะเข้าสู่ยุคกลางของการปฏิวัติอุตสาหกรรม ซึ่งเป็นยุคที่ภาคการผลิต ไม่ว่าจะเป็นการผลิตในภาคครัวเรือนหรือภาคอุตสาหกรรม ปัจจัยเหล่านี้ส่งผลให้มีความต้องการบุคลากรที่มีความรู้ความสามารถในสาขาต่างๆ เข้ามาในระบบโรงงานมากขึ้น การเจรจาต่อรองเรื่องค่าแรง เงื่อนไขการจ้างงาน สภาพการทำงาน สิ่งเหล่านี้ทำให้เกิดการพัฒนาศาสตร์ในการบริหารจัดการมากขึ้น

รูปที่ 1.1 โรงงานปั่นด้ายในยุคปฏิวัติอุตสาหกรรม (ค.ศ. 1800 ถึง ค.ศ. 1900)

ที่มา : <http://th.wikipedia.org/wiki>

1.2.3 ยุคกลางของการปฏิวัติอุตสาหกรรม

ยุคกลางของการปฏิวัติอุตสาหกรรมได้มีการนำเอาเครื่องทุ่นแรงหรือเครื่องจักรเข้ามาใช้ในการผลิต อย่างไรก็ตาม ผู้บริหารในยุคนี้ยังไม่ได้ให้ความสนใจในเรื่องของระบบการบริหาร

จัดการเท่าที่ควร คนงานยังไม่มีมาตรฐานในการทำงานที่ชัดเจน แต่ละคนทำงานได้ผลผลิตที่แตกต่างกัน ซึ่งการจ่ายค่าตอบแทนก็แตกต่างกันไปตามผลผลิตที่แต่ละคนทำได้ ทำให้ยากต่อการกำหนดค่าตอบแทนที่เป็นมาตรฐานเดียวกัน ประกอบกับการนำเครื่องจักรมาใช้ในการทำงานที่ขาดประสิทธิภาพ เนื่องจากคนงานแต่ละคนมีทักษะในการทำงานที่แตกต่างกัน สิ่งเหล่านี้หากไม่มีการวางระบบการบริหารจัดการที่ดี ตลอดจนจัดสรรทรัพยากรให้เหมาะสม ทั้งทรัพยากรที่ใช้ในการผลิต ตลอดจนกระบวนการผลิตแล้ว ก็จะไม่สามารถสร้างประสิทธิภาพและประสิทธิผลในการทำงานได้

จากเหตุผลที่กล่าวมานี้เป็นจุดเริ่มต้นแนวคิดในการนำการจัดการเชิงวิทยาศาสตร์ (Scientific Management) เข้ามาประยุกต์ใช้ในระบบการทำงาน โดยมีวิศวกรชาวอเมริกัน ชื่อเฟรเดอริก ดับเบิลยู. เทย์เลอร์ (Frederick W. Taylor) บิดาแห่งการจัดการเชิงวิทยาศาสตร์ ผู้เป็นเจ้าของแนวคิดที่ว่า “ระบบการบริหารจัดการที่ดีจะส่งผลต่อการทำงานที่มีประสิทธิภาพ” จากแนวคิดนี้ ทำให้เทย์เลอร์ทำการศึกษาค้นคว้า การเคลื่อนไหวของคนงานในโรงงานและเวลาที่ใช้ในการผลิตสินค้าต่อหน่วย นำข้อมูลที่ได้มาหาค่าเฉลี่ยในการผลิตสินค้าต่อหน่วยของคนงานแต่ละคนจากนั้นจึงนำมาจัดทำมาตรฐานในการทำงาน เพื่อใช้ในการกำหนดว่าคนงานควรทำงานได้ปริมาณต่อชั่วโมง ต่อวัน หรือต่อสัปดาห์เท่าใด เทย์เลอร์ยังค้นพบด้วยว่าการแบ่งหน้าที่โดยมอบงานให้กับคนงานทำตามความถนัดจะสามารถเพิ่มประสิทธิภาพและประสิทธิผลในการผลิต นอกจากนี้ เทย์เลอร์ยังเสนอแนะแนวทางในการเพิ่มผลผลิตโดยการจ่ายค่าจ้างแบบจูงใจคนงาน หรือในปัจจุบันได้พัฒนามาเป็นระบบการจ่ายค่าล่วงเวลา หรือการจ่ายเงินตอบแทนพิเศษ (Bonus) ตามผลประกอบการเหล่านี้เป็นจุดเริ่มต้นของการจัดบุคลากรให้เหมาะสมกับงาน และพัฒนาหลักการในการจ่ายค่าตอบแทนไม่ว่าจะเป็น รายวัน รายเดือน หรือการจ่ายค่าตอบแทนแบบจูงใจ ในรูปแบบที่นำมาใช้ในปัจจุบันตามลักษณะของธุรกิจ

นอกจากแนวคิดของเฟรเดอริก ดับเบิลยู. เทย์เลอร์ ต่อมาในยุคเดียวกันนี้เอง เฮนรี ฟาโยล (Henry Fayol) วิศวกรและนักธรณีวิทยาชาวฝรั่งเศส ซึ่งมีแนวคิดมุ่งเน้นไปที่การบริหารจัดการอย่างเป็นระบบ เริ่มตั้งแต่การวางแผนคือ การจัดวางตำแหน่งบุคลากร หรือการจัดแผนกำลังคนตามโครงสร้างขององค์กรที่เหมาะสม จากนั้นจึงจัดองค์การคือ การจัดสรรหน้าที่ความรับผิดชอบให้กับบุคลากรในองค์กร ตามแผนกำลังคน หรือตำแหน่งที่ได้มอบหมาย โดยหน้าที่ความรับผิดชอบของแต่ละหน่วยงานจะต้องมีความสัมพันธ์กับโครงสร้างขององค์กร และสามารถประสานงานกันได้อย่างมีประสิทธิภาพ ขั้นตอนต่อไปคือ การบังคับบัญชาหรือการสั่งการให้บุคลากรในตำแหน่งที่ได้รับมอบหมายปฏิบัติหน้าที่และรับผิดชอบตามแผนที่ได้วางไว้ ในส่วนของขั้นตอนการปฏิบัติงานฝ่ายบุคคลจะต้องเป็นผู้ประสานงานระหว่างแผนกต่างๆ ตามความเหมาะสม เช่น การเสนออัตราค่าตอบแทนที่เหมาะสมให้กับฝ่ายบริหารพิจารณาอนุมัติ หรือการสรรหาบุคลากรตามความต้องการ

ของฝ่ายต่างๆ ในองค์กร ตลอดจนประสานงานในการจัดฝึกอบรมพนักงานใหม่ให้กับฝ่ายผลิต สิ่งเหล่านี้จะไม่สามารถบรรลุวัตถุประสงค์ขององค์กรได้ถ้าปราศจากการควบคุม ซึ่งฝ่ายจัดการทรัพยากรมนุษย์จำเป็นจะต้องเข้ามามีส่วนร่วมในการควบคุมดูแล และประเมินผลการปฏิบัติงานว่า ฝ่ายต่างๆ ทำงานได้ตามเป้าหมายและนโยบายที่ฝ่ายบริหารขององค์กรกำหนดไว้หรือไม่ ดังจะเห็นได้ว่าการจัดการทรัพยากรมนุษย์ได้เข้าไปมีบทบาทในทุกระดับและทุกภาคส่วนขององค์กร ตั้งแต่การวางแผน จนถึงการควบคุมดูแลให้ขั้นตอนต่างๆ เป็นไปตามแผนที่ตั้งไว้ ซึ่งต้องสอดคล้องกับวัตถุประสงค์หลักขององค์กร

1.2.4 ยุคการจัดการเชิงมนุษยสัมพันธ์

การจัดการในยุคนี้มุ่งเน้นถึงความสัมพันธ์และพฤติกรรมของมนุษย์โดยเอลตัน มาโย (Elton Mayo) นักสังคมวิทยาซึ่งทำงานอยู่ฝ่ายวิจัยอุตสาหกรรมของมหาวิทยาลัยฮาร์วาร์ด ทำการศึกษาพฤติกรรมของกลุ่มตัวอย่างคนงานใน Western Electric Company จำนวน 4,000 คน ในปี ค.ศ. 1924 ที่เมืองฮาวธอร์น (Hawthorn) มลรัฐอิลลินอยส์ หรือเรียกว่า “Hawthorn Experience” โดยทำการทดสอบพฤติกรรมของคนงานที่มีผลต่อประสิทธิภาพและประสิทธิผลของงานใน 4 ด้านคือ

1. สภาพแวดล้อมในการปฏิบัติงาน
2. ระยะเวลาในการพักผ่อนของคนงานที่มีต่อผลผลิต
3. ทศนคติและความเห็นของคนงานที่มีต่อฝ่ายบริหารขององค์กร
4. การทำงานเป็นกลุ่ม

ผลจากการศึกษาพบว่าสภาพแวดล้อมไม่มีผลต่อประสิทธิผลของงาน ระยะเวลาในการพักผ่อนที่เหมาะสมระหว่างการทำงานมีผลโดยตรงต่อผลผลิต ทศนคติและความสัมพันธ์ของคนงานในกลุ่มมีอิทธิพลต่อประสิทธิภาพและประสิทธิผลของคนงาน ซึ่งความสัมพันธ์ของกลุ่มคนงานนี้จะสร้างบรรทัดฐานอย่างไม่เป็นทางการขึ้น ถ้าคนกลุ่มนี้เข้ากับฝ่ายบริหารได้ ผลผลิตจะสูง แต่ถ้าเกิดความขัดแย้งกับฝ่ายบริหาร ผลผลิตจะต่ำลง การทำงานเป็นกลุ่มจะช่วยสร้างบรรทัดฐานของการทำงานขึ้นเพราะคนงานที่ทำงานเร็วจะผลักดันคนงานที่ทำงานช้าให้เร็วขึ้น

โดยสรุป งานวิจัย “Hawthorn Experience” พบว่าคนงานจะชอบทำงานเป็นกลุ่มมากกว่าต่างคนต่างทำ และจะมีการยอมรับบุคคลในกลุ่มคนหนึ่งเป็นหัวหน้ากลุ่มอย่างไม่เป็นทางการ จากงานวิจัยชิ้นนี้ทำให้เกิดแนวคิดและทฤษฎีมนุษยสัมพันธ์ซึ่งเป็นทฤษฎีที่เน้นถึงความสัมพันธ์ของ

บุคคลในองค์กร อันส่งผลให้เกิดประสิทธิภาพและผลิตผลที่ได้จากการทำงาน และเป็นทฤษฎีพื้นฐานที่พัฒนามาเป็นการจัดการทรัพยากรมนุษย์ในปัจจุบัน

1.2.5 ยุคปัจจุบัน

สืบเนื่องจากวิวัฒนาการของการจัดการทรัพยากรมนุษย์ เริ่มตั้งแต่ยุคแรกก่อนการปฏิวัติอุตสาหกรรม และยุคการปฏิวัติอุตสาหกรรมซึ่งแบ่งออกเป็นสองช่วงคือ ยุคเริ่มต้นของการปฏิวัติอุตสาหกรรมที่เน้นการจัดระบบในองค์กร โดยนำหลักการและแนวคิดเชิงวิทยาศาสตร์เข้ามาช่วยในการกำหนดมาตรฐานของผลผลิตในแต่ละวัน และพัฒนาไปยังยุคการจัดการเชิงมนุษยสัมพันธ์ ซึ่งให้ความสำคัญกับพฤติกรรมของคนงาน อันมีผลกระทบต่อผลผลิตโดยรวมขององค์กร และการจัดการทรัพยากรมนุษย์ในยุคปัจจุบัน อันเป็นยุคที่มีการศึกษาค้นคว้าเรื่องความสัมพันธ์ระหว่างบุคคลและองค์กร จนกลายมาเป็นการจัดการทรัพยากรมนุษย์ ซึ่งเป็นการเปลี่ยนแนวคิดจากการมองคนในลักษณะที่ต้องใช้การบังคับบัญชา การจูงใจโดยใช้เงินเป็นสิ่งล่อ และการใช้บทลงโทษให้เกิดความกลัว มาเป็นการสร้างความไว้วางใจ ให้เกิดความรับผิดชอบ ส่งเสริมความร่วมมือ และเน้นการมีส่วนร่วม จนกลายเป็นทฤษฎีต่างๆ ตามแนวทางการจัดการทรัพยากรมนุษย์ยุคใหม่

1.3 การจัดการทรัพยากรมนุษย์ในยุคแห่งเทคโนโลยี และนวัตกรรม

ในศตวรรษที่ 20 องค์กรที่สามารถแข่งขันได้ในระดับสากลจำเป็นต้องมีการนำเทคโนโลยีที่ทันสมัยมาใช้ในการบริหารจัดการและสร้างนวัตกรรมใหม่ให้เกิดขึ้นในองค์กร เหล่านี้จึงเป็นจุดกำเนิดขององค์กรธุรกิจใหม่โดยเฉพาะองค์กรทางด้านเทคโนโลยีและนวัตกรรมที่เรารู้จักกันดี เช่น บริษัทกูเกิล, แอปเปิล, ไมโครซอฟต์ โดยเฉพาะอย่างยิ่งบริษัทเฟซบุ๊ก (Facebook) ซึ่งเป็นองค์กรที่ได้รับการยอมรับว่า “เป็นสุดยอดบริษัทนวัตกรรมของโลก” จากการสำรวจของนิตยสาร *Fast Company* (กรุงเทพธุรกิจ : 22 กุมภาพันธ์ 2553) เบื้องหลังความสำเร็จของเฟซบุ๊กเกิดจากความคิดนอกกรอบและการสร้างวัฒนธรรมองค์กรที่เรียกว่า แฮกกิง (Hacking) หมายถึงไม่ยึดติดกับสิ่งที่สร้างมา โดยบุคลากรของเฟซบุ๊กพร้อมที่จะคิดค้นบริการใหม่เพื่อการพัฒนาไปสู่สิ่งที่ดีกว่าและก่อให้เกิดนวัตกรรมอย่างต่อเนื่อง พนักงานของเฟซบุ๊กทุกคนจะได้รับการปลูกฝังความคิดนี้ ทำให้เฟซบุ๊กสามารถก้าวขึ้นเป็นอันดับหนึ่งของระบบสังคมออนไลน์ของโลก โดยมีสมาชิกกว่า 400 ล้านคน และพนักงานกว่า 1,200 คน

จากกรณีศึกษาเฟซบุ๊กเป็นอีกองค์กรตัวอย่างที่ประสบความสำเร็จจากการเปิดโอกาสให้พนักงานมีส่วนร่วมในการเสนอแนวคิด ทำให้เกิดนวัตกรรมใหม่ขึ้นในองค์กรอย่างต่อเนื่อง ประกอบกับวัฒนธรรมองค์กรที่มีรูปแบบเฉพาะคือ ไม่ยึดติดกับสิ่งที่เป็นอยู่ หรือในอีกความหมายหนึ่งคือพร้อมที่จะเปลี่ยนแปลงสิ่งเดิมๆ ที่เป็นอยู่ไปสู่สิ่งใหม่ที่ดีกว่า เพราะเฟซบุ๊กมีความเชื่อว่า การรอให้นวัตกรรมเป็นที่ยอมรับแล้วจึงเปลี่ยนไปสู่นวัตกรรมดังกล่าว นับว่าเป็นต้นทุนอย่างหนึ่งทางธุรกิจมากกว่าการกล้าที่จะเปลี่ยนแปลง และปรับปรุงให้ดีขึ้นในภายหลัง

1.4 การจัดการทรัพยากรมนุษย์สู่ความเป็นเลิศขององค์กร

การจัดการทรัพยากรมนุษย์ในปัจจุบัน เปรียบบุคลากรเสมือนรากฐานหรือเสาหลักสำคัญขององค์กร หากองค์กรมีรากฐานและเสาหลักที่แข็งแกร่งก็จะสามารถเผชิญกับอุปสรรค ปัญหาภายใต้สภาพแวดล้อมทางธุรกิจที่เปลี่ยนแปลงได้อย่างราบรื่น ดังนั้นจะเห็นได้ว่าการจัดการทรัพยากรมนุษย์ยุคใหม่จะเน้นการพัฒนาบุคลากร (Human Resources Development) ให้มีความสามารถตรงตามวัตถุประสงค์ที่องค์กรต้องการ ซึ่งฝ่ายบริหารทรัพยากรมนุษย์จะเป็นหน่วยงานสำคัญในองค์กรที่จะเข้ามาดูแลการพัฒนาบุคลากร พร้อมกับการพัฒนาระบบงานขององค์กรให้เป็นไปในทิศทางเดียวกัน (One Direction – One Aim) โดยจะเริ่มตั้งแต่การนำพันธกิจ และกลยุทธ์ขององค์กรไปเชื่อมโยงกับบุคลากร เพื่อกำหนดยุทธศาสตร์และทิศทางขององค์กรว่าจะเดินไปทางไหน และจะต้องพบกับอะไรบ้าง

โดยผู้บริหารจะต้องสามารถอธิบายให้บุคลากรเข้าใจว่าตอนนี้องค์กรของเราอยู่ ณ จุดใด และต้องการจะให้องค์กรของเราเป็นอย่างไรในอนาคต และ ณ วันนี้อะไรบ้างที่เราทำได้แค่นี้ จะไปถึงเป้าหมายที่ตั้งไว้ได้อย่างไร ต้องพัฒนาองค์กรในด้านใด (What to develops?) พัฒนาอย่างไร (How to develops?) และใช้เวลานานแค่ไหนในการพัฒนา (How long to develops?) ซึ่งข้อมูลเหล่านี้จะนำมาทำเป็นแผนพัฒนาบุคลากร (Competency Road Map) ซึ่งรายละเอียดของแผนดังกล่าวจะอธิบายเกี่ยวกับนัยสำคัญของการพัฒนาบุคลากร ว่าบุคลากรของเรามีจุดแข็ง จุดอ่อนในด้านใดบ้าง อะไรบ้างที่ต้องได้รับการพัฒนาอย่างเร่งด่วน จะต้องพัฒนาอย่างไร บุคลากรในส่วนไหนที่จะต้องได้รับการพัฒนา ซึ่งข้อมูลเหล่านี้จะต้องนำจัดทำแผนการฝึกอบรม (Training Road Map) ให้สอดคล้องกับพันธกิจขององค์กร เพื่อประสิทธิภาพสูงสุดที่องค์กรจะได้รับ ทั้งนี้เพื่อให้เห็นภาพการพัฒนาทรัพยากรมนุษย์สู่ความเป็นเลิศขององค์กรได้ชัดเจนมากขึ้น กรณีศึกษาของ บริษัท Siam Chemical Group หรือที่รู้จักในชื่อ SCG เป็นหนึ่งในบริษัทชั้นนำของไทย และ

เป็นที่ยอมรับในระดับสากลถูกหยิบยกขึ้นเป็นองค์กรธุรกิจต้นแบบ (Business Model) ที่มีระบบพัฒนาศักยภาพบุคลากรสู่ความเป็นเลิศ (ดูตัวอย่างที่ 1.1)

ตัวอย่างที่ 1.1 เอสซีจี (SCG) กับแผนการพัฒนาทรัพยากรมนุษย์สู่ความเป็นเลิศขององค์กร

เมื่อกล่าวถึงองค์กรแนวหน้าที่ได้รับการยอมรับสูงสุดในประเทศไทย คงไม่อาจปฏิเสธกลุ่มบริษัทในเครือซีเมนต์ไทย หรือเอสซีจี (Siam Cement Group; SCG) ซึ่งเป็นบริษัทยักษ์ใหญ่ของประเทศที่ดำเนินธุรกิจเกี่ยวกับวัสดุก่อสร้าง และธุรกิจเคมีภัณฑ์ นอกจากนี้ยังเป็นบริษัทที่มีผลประกอบการสูง และมุ่งสร้างสรรค์นวัตกรรมใหม่ๆ ทั้งด้านผลิตภัณฑ์ บริการ รูปแบบการดำเนินธุรกิจ เพื่อสร้างมูลค่าเพิ่ม (Value) ให้แก่ลูกค้า โดยยึดมั่นการดำเนินธุรกิจตามหลักบรรษัทภิบาลอย่างเคร่งครัด ไม่ว่าจะเป็นความรับผิดชอบต่อผู้มีส่วนได้ส่วนเสียของบริษัท (ผู้ถือหุ้น พนักงาน และลูกค้า) ความรับผิดชอบต่อสภาพแวดล้อม สังคม เศรษฐกิจ ภายใต้กรอบการพัฒนาธุรกิจอย่างยั่งยืน

กลุ่มบริษัทเครือซีเมนต์ไทย หรือเอสซีจี ก่อตั้งขึ้นในรัชสมัยพระมงกุฎเกล้าเจ้าอยู่หัว ในรัชกาลที่ 6 พ.ศ. 2456 โดยเริ่มผลิตปูนซีเมนต์ และวัสดุก่อสร้างที่สำคัญเพื่อการพัฒนาประเทศ ต่อมาจนถึงปัจจุบัน เอสซีจีได้ขยายธุรกิจออกเป็น 5 กลุ่มธุรกิจหลัก ได้แก่ ธุรกิจเคมีภัณฑ์ (SCG Chemicals) ธุรกิจกระดาษ (SCG Paper) ธุรกิจซีเมนต์ (SCG Cement) ธุรกิจผลิตภัณฑ์ก่อสร้าง (SCG Building Materials) และธุรกิจจัดจำหน่าย (SCG Distribution) จากผลการสำรวจองค์กรที่ได้รับความนิยมสูงสุด พบว่าเอสซีจีเป็นองค์กรที่คนรุ่นใหม่ (NEwBiEs) อยากร่วมงานด้วยมากที่สุด โดยไม่ได้พิจารณาเพียงค่าตอบแทนที่ได้รับเท่านั้น หากแต่เอสซีจีเป็นองค์กรที่มีอนาคตที่สดใส มีทิศทางการดำเนินงานที่ชัดเจนทั้งตัวบริษัทและตัวพนักงาน โดยเฉพาะอย่างยิ่งการเฟ้นหานวัตกรรมใหม่ที่ท้าทายความสามารถของกลุ่มคนรุ่นใหม่ให้เข้ามาร่วมงาน (พิภพ อุดร และคณะ, 2554)

หนังสือ **การจัดการทรัพยากรมนุษย์ จากแนวคิด ทฤษฎี สู่ภาคปฏิบัติ** มีเนื้อหาเกี่ยวกับการบริหารทรัพยากรมนุษย์ ซึ่งนับเป็นศาสตร์และศิลป์แห่งการบริหารธุรกิจที่สำคัญ และเป็นหนึ่งในศาสตร์วิชาที่ผู้บริหารธุรกิจจำเป็นต้องศึกษา เพื่อนำเอาหลักการแห่งทฤษฎีเข้ามาประยุกต์ใช้ในภาคปฏิบัติ เริ่มตั้งแต่การบริหารคนให้ถูกกับงาน การบริหารค่าตอบแทน ให้สามารถจูงใจคนให้ทำงานตามวัตถุประสงค์ที่องค์กรตั้งไว้ และยังมีตัวอย่างแบบฟอร์มต่างๆ ในการบริหารงานบุคคล สามารถนำมาใช้เป็นตำราประกอบการเรียนการสอนให้แก่ นักศึกษาระดับอุดมศึกษา และเป็นแนวทางในการบริหารจัดการ ทรัพยากรมนุษย์ในภาคปฏิบัติให้แก่ผู้จัดการฝ่ายทรัพยากรมนุษย์ ผู้ประกอบการในภาคธุรกิจ และผู้บริหารองค์กร ทั่วไป สามารถนำองค์ความรู้ที่ได้จากหนังสือไปประยุกต์ใช้ได้

• ประวัติผู้เขียน •

ดร. วณิศา วาดังรัมย์

ประวัติการศึกษา

- ปริญญาเอก ด้านการจัดการธุรกิจ สาขาการตลาดระหว่างประเทศ มหาวิทยาลัย University Utara Malaysia ประเทศมาเลเซีย
- ปริญญาโท การจัดการธุรกิจ มหาวิทยาลัย Aligarh Muslim University ประเทศอินเดีย
- ปริญญาตรี คณะวิทยาการจัดการ มหาวิทยาลัยราชภัฏพระนคร

ประวัติการทำงาน

- ปัจจุบันดำรงตำแหน่งอาจารย์ประจำคณะบริหารธุรกิจ มหาวิทยาลัยธนบุรี โดยในปี พ.ศ. 2555 ได้รับรางวัลผู้นำเสนอผลงานวิจัยยอดเยี่ยม (The Best Presenter Award) จากการประชุม Economics and Global Business Research Conference, Cambridge ณ รัฐฟลอริดา สหรัฐอเมริกา และ

- ดำรงตำแหน่งด้านการบริการวิชาการ โดยเป็นคณะกรรมการที่ปรึกษานานาชาติ (International Research Committee) ให้กับสถาบัน IBT (Institute of Business & Technology) ประเทศปากีสถาน นอกจากนี้ยังเป็น กองบรรณาธิการ และผู้วิจารณ์ผลงานวิจัย (Editorial Board & Reviewers) ให้กับ Davison Publishing Company สหรัฐอเมริกา และ Asia Institute of Advance Research and Studies ประเทศปากีสถาน นอกจากนี้เป็นที่ปรึกษา ด้านงานวิจัยแล้ว ยังเป็นวิทยากรรับเชิญในงานประชุมวิชาการนานาชาติ (International Conference) ให้กับมหาวิทยาลัยของรัฐ ทั้งในและต่างประเทศ

ดร. อธิวัฒน์ ทกขุนทดนิษย์กุล

ประวัติการศึกษา

- ปริญญาเอก สาขาการบริหารธุรกิจ และสาขามหาวิทยาลัยภาคตะวันออกเฉียงเหนือ
- ปริญญาโท สาขาการบริหารธุรกิจ (Master Business Administration; MBA) มหาวิทยาลัยภาคตะวันออกเฉียงเหนือ
- ปริญญาตรี ด้านการจัดการอุตสาหกรรม, โลจิสติกส์ จากมหาวิทยาลัยศรีปทุมและมหาวิทยาลัยราชภัฏพระนคร

ประวัติการทำงาน

- ปัจจุบันดำรงตำแหน่งอาจารย์ประจำคณะบริหารธุรกิจ สาขาการตลาด มหาวิทยาลัยธนบุรี และ

- ที่ปรึกษาฝ่ายวางแผนกลยุทธ์การตลาดให้กับบริษัทขายตรงหลายแห่งในประเทศไทย เป็นนักวิจัยอิสระ และนักวิชาการ ที่ปรึกษาด้าน การตลาด และการวางแผนธุรกิจให้กับธุรกิจขายตรงชั้นนำของประเทศ นอกจากนี้ยังเป็นที่ปรึกษารับผิดชอบและงานด้านวิชาการแล้ว ยังเป็นผู้ดำเนินรายการ ขายตรงให้กับสถานีโทรทัศน์ ช่องเคเบิล MVTV5, TVD, INTV และ JCTV นอกจากนี้ยังเป็นวิทยากรผู้ฝึกอบรม ผู้บรรยายแผนธุรกิจ ผู้วิเคราะห์ และพัฒนาระบบธุรกิจขายตรงให้กับบริษัทขายตรงในด้านการจัดทำแผนและกระจายสินค้า การเพิ่มยอดขาย และการบริหารจัดการองค์รวม (Total Quality Management; TQM) ตลอดจนมีผลงานวิจัยเผยแพร่ทั้งในและต่างประเทศ

รศ.ดร. สมบัติ กิ่งทรัพย์

ประวัติการศึกษา

- ปริญญาเอก ด้านวิศวกรรมเกษตร จากสถาบัน Institut National Polytechnique de Toulouse ประเทศฝรั่งเศส
- ปริญญาตรี และปริญญาโท สาขาวิศวกรรมเครื่องกล คณะวิศวกรรมศาสตร์ จากมหาวิทยาลัย Mapua Institution of Technology และ University of the Philippines ประเทศฟิลิปปินส์

ประวัติการทำงาน

- ปัจจุบันดำรงตำแหน่ง รองอธิการบดีฝ่ายประกันคุณภาพการศึกษาและคณบดีคณะวิศวกรรมศาสตร์ มหาวิทยาลัยอีสเทิร์นเอเซีย

- เคยดำรงตำแหน่งกรรมการสภามหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ รองคณบดีคณะวิศวกรรมศาสตร์ สถาบันเทคโนโลยีพระจอมเกล้าพระนครเหนือ หัวหน้าภาควิชาวิศวกรรมเครื่องกล คณะวิศวกรรมศาสตร์ สถาบันเทคโนโลยีพระจอมเกล้าพระนครเหนือ ประธานกรรมการทั้งภาครัฐและเอกชนกว่า 100 คณะ นอกจากนี้ ยังเป็นผู้เชี่ยวชาญด้านพลังงานและสิ่งแวดล้อม โดยดำรงตำแหน่งคณะกรรมการบริหาร สถาบันสิ่งแวดล้อมอุตสาหกรรม สภาอุตสาหกรรมแห่งประเทศไทย เป็นที่ปรึกษาให้กับธุรกิจ อุตสาหกรรมชั้นนำของประเทศอีกหลายแห่ง มีผลงานด้านวิชาการในรูปแบบหนังสือมากกว่า 18 เรื่อง และผลงานวิจัยทั้งสายบริหารและสาย วิทยาศาสตร์กว่า 100 เรื่อง

ISBN 978-616-08-1816-7

9 786160 818167

220 บาท

www.se-ed.com

sbc.fans

คู่มือเรียน-สอบ/อุดมศึกษา- การบริหารงานบุคคล